

TIẾNG-DÂN

La Voix du Peuple

GIÁ BÁN

ĐÔNG-ĐIỂM (NGOẠI - QUỐC)

Mỗi năm... 5000	5000
Bán tháng... 3.00	3.00
Bán tuần... 1.00	1.00

Xưa báo phải trả tiền trước.
Theo và mandat gửi cho
M. TRẦN ĐÌNH-PHIÊN. - 41
Cố gắng cho vào riêng,
vào tháng - ngày trước.

CHUYÊN BIÊN CHỈ ĐẠO
HUYỄN-THỐC-KHÁNG
Quản lý
TRẦN-ĐÌNH-PHIÊN

ĐĂNG QUẢNG
Số 22 đường Đông-Bà, Huế
Hộp thư số 6
Giấy phép in số 6
GIẤY THÁP: TIẾNG-DÂN - Huế

May rủi, số phận, là những tiếng các dân tộc hèn yếu đặt ra để tự an ủi.

MÔI CẢM-TƯỞNG ĐỐI VỚI CUỘC CÁCH MỆNH KHÔNG ĐỘ MÁU Ở XIÊM-LA

Người đời có cái tánh « tự hào » cho mình là tốt. [mà cái tánh ấy gần như cái tánh chung. Như công việc gì mà mình làm nên, thì hẳn có cơ hội gặp gỡ, thời thế bình vực thế nào cũng đẹp đi không uôi lợi mà chỉ phò cái tài trí và công phu của mình. Trái lại công việc của kẻ khác làm nên thì dầu ở trong cơ nhọc lòng tốn sức kinh dinh sắp đặt thế nào, cũng không cần xét đến mà chỉ ban cho một tiếng « may » là xong. Cái lối phán đoán ấy chung ta thường thấy luôn, chính cuộc Cách mạng vô huyết 無血革命 ở nước Xiêm vừa rồi cũng nghe nhiều người có lối phê bình ấy.

hoàn xung, mà nước Xiêm khởi bị chinh phục. Đây là sự may. Song từ đời vua trước du lịch Âu châu về, ra sức chấn chỉnh nội chính như mở trường học (bao nhiêu nhà chùa đều dùng làm trường học, trường trung và tiểu học đều đều cũng có, dân thì 6 tuổi đã vào trường học, trai già đều biết chữ), sửa thị chánh, đặt cảnh sát, tu đường sá, luyện tập thủy lục quân, cho đến bưu chính, điện báo, đường xe lửa cũng có mô đều một trật mô mang, phẩm nước văn minh Âu Mỹ có gì thì nước Xiêm đều có cái đó. Lục quân thì phân ra hải quân và dân binh 2 hạng, số nhiều ít họ giữ bí mật không biết cho rõ; thủy quân thì chỉ vài chiếc chiến hạm vừa đủ hình thức. Học sinh du học nước ngoài, học thành về thì tuy tài năng nhưng.

hơn là dân gian tự động, nên cuộc Cách mạng được mau chóng, cũng như đi thuyền xuôi nước, không có khó khăn như cuộc Cách mạng dân đảng phải đi ngược nước kia. 3/ Tiếng là nhân dân đòi lập hiến pháp, buộc nhà vua và quý tộc phải nhượng quyền, song chủ động là tại quan binh, chính là chịu cái ảnh hưởng quân nhân độc tài như phong trào Nhật bản ngày nay. 4/ Ba cái cơ trên vẫn dùng với sự thực, chứ không phải lời nói không căn cứ, song cái cơ quan và chỗ bực yếu là cơ thứ 4 này: Người ta nói rằng: Vì thế nên vấn đề lập hiến đã dự định sẵn sàng, nhưng quan ngại về cái thế « chưa nặng khó trở » (積重難返) của đám quý phái kia, sắp đặt không khéo, không khỏi gây ra biến không tốt. Nên chính Xiêm hoàng đã thò ý cho bọn quan binh dự trừ phương pháp đầu, vào đây, mà cũng có lẽ đã tỏ chân tình cùng Anh và Pháp nữa kia. Vì thế nên đất bằng nổi sấm mà bốn phía vẫn yên lặng như tờ, không dự định biến hoại mà được thế ư? Chứng cái thuyết trên, nghiệm như:

Cách mạng là công việc thế nào? Không phải một cuộc thay đổi to lớn quan hệ trong một quốc gia một dân tộc, khuấy họ sinh bao nhiêu tánh mạng, hao tổn bao nhiêu công của và thời giờ mới chiến thắng những thói cũ mà đời ra một cái cơ cuộc mới hay sao? Trong lịch sử Cách mạng các nước văn minh người ta đã có tiếng « mua bằng máu » kia mà! Thế mà cuộc Cách mạng nước Xiêm rất là yên tĩnh lặng lẽ, lại mua không một cách lệ thường, mà lạ như là không trôi một giọt máu. Bởi cái cơ đó nên người ta giả cho cái tiếng « may ». Nói rằng may, nhưng trong sự may đó tất phải có nhân quả thế nào. Tiếc rằng số Xiêm lưu hành ở xứ ta rất ít, không xét được lại lịch cho tường; song theo những lời của các nhà có hiểu rõ đại lược nội tình nước Xiêm thì cuộc Cách mạng ấy không phải là toàn một chữ « may » mà bình không tạo ra như người Anh đã tưởng đâu. Vậy xin thuật qua nội tình nước Xiêm trong khoảng Cận đại, trước khoảng Cách mạng hiện thời:

Đến cuộc Cách mạng hiện thời mà thành hiệu được ổn thỏa, không có dấu gì rắc rối xảy ra, theo dự luận thì có mấy thuyết này: 1/ Một tờ báo Tây có nói: nước Xiêm sẽ đi làm thành công cuộc Cách mạng mà không đến nỗi gây ra cái họa « cháy máu », là nhờ một bên có nước Pháp, một bên có nước Anh là 2 nước mạnh làm rào dậu ở ngoài. Nếu không thế thì không khỏi có sự ngoài tràn vào mà sẽ sinh ra cuộc biến loạn. Song không nói ở ngoài, chỉ nội trong nước mà sắp đặt lẫn lộn hành không khéo, lại không gây chuyện lôi thôi sao? Ấy là một cơ, có hàm cái ý « may » đời trên.

2/ Lâu nay chánh quyền nước Xiêm toàn do vua quan sắp đặt mà dân chỉ phục tùng mà thôi. Cuộc Cách mạng này là khởi từ đám quan trường. Quan trường mà có người hiểu rõ thời thế, biết nghênh hợp triều lưu xu hướng của quốc dân, thì đứng cao mà gọi ảnh hưởng đi được xa rộng.

Trước kia Xiêm và La vẫn là 2 nước, từ nửa thế kỷ 17 mới hiệp làm một, song đầu thế kỷ 18 có người Tàu họ Trịnh nhiếp-chánh làm vua một lần, được một đời thì người Xiêm khởi phục lại, gọi là Trung-Hưng. Diện tích nước Xiêm bằng một tỉnh Từ-xuyen nước Tàu. Từ đời Trung-hưng đến ông vua bây giờ là 5 đời, quốc gia theo đạo Phật, chúa đến khắp trong nước, nhân dân đều là lương tử. Lúc người Âu sang phương Đông, nước Xiêm vì địa điểm ở giữa An-nam và Miến Điện là thuộc địa Anh và Pháp, nên hai nước ấy để nước Xiêm làm xu vực

Đến cuộc Cách mạng hiện thời mà thành hiệu được ổn thỏa, không có dấu gì rắc rối xảy ra, theo dự luận thì có mấy thuyết này: 1/ Một tờ báo Tây có nói: nước Xiêm sẽ đi làm thành công cuộc Cách mạng mà không đến nỗi gây ra cái họa « cháy máu », là nhờ một bên có nước Pháp, một bên có nước Anh là 2 nước mạnh làm rào dậu ở ngoài. Nếu không thế thì không khỏi có sự ngoài tràn vào mà sẽ sinh ra cuộc biến loạn. Song không nói ở ngoài, chỉ nội trong nước mà sắp đặt lẫn lộn hành không khéo, lại không gây chuyện lôi thôi sao? Ấy là một cơ, có hàm cái ý « may » đời trên.

2/ Lâu nay chánh quyền nước Xiêm toàn do vua quan sắp đặt mà dân chỉ phục tùng mà thôi. Cuộc Cách mạng này là khởi từ đám quan trường. Quan trường mà có người hiểu rõ thời thế, biết nghênh hợp triều lưu xu hướng của quốc dân, thì đứng cao mà gọi ảnh hưởng đi được xa rộng.

TRƯỜNG HỌC ANH-VÔ Ở NƯỚC MỸ

(鵝鵝學校)
Anh-vô hay nói, không rời loài chim (鵝鵝不離鳥) kỳ là câu trong Kinh-Lễ có ý tôn loài người mà khinh rẽ loài vật. Người sau n' ăn đó, chế người học lõm mà hay nói: vì với anh-vô; Lương-Khất-Siêu tiến sinh là một nhà văn hào Tàu, chế bọn gọi thì là « anh-vô học phái »; quan Toàn quyền Sar-raat chế cái lối học tiếng Tây của người Nam ta, tặng cho cái ba chữ: « học câu vịt ».

Guy vậy, đó chỉ là lời nói vui người với anh-vô chứ chưa phải là có học anh-vô cho em môn như chuyên với này: Ở thành Bội - Lương - Tư - Day, nước Mỹ có nhà buôn họ Kim, lập một nhà dạy học chim anh-vô từ 5 năm nay. Mua chim anh-vô ở Mỹ; lấy kha và các miền Trung Mỹ, là 1 tuần 40, 50 con, nay đã tăng đến trên 70,000. Trường học mở rộng hơn trước gấp trăm gấp ngàn, phân từng ban mà dạy, dùng ống lưu thanh mà dạy tiếng Anh. Kỳ hạn tốt nghiệp là 2 tháng. Con nào trong nửa tháng mà không nói được thì bị đuổi ra trường ở xứ ta có câu đi học đến 5, 6 năm, tiền của của mẹ anh em mà mớ miệng ư không nói được câu gì, ta thường thấy luôn. Thế là học không bằng ống lưu thanh kia!

Sau anh-vô học tốt nghiệp rồi thì ban cho các viên bạc vật và các nhà cở đồng, giá rất đắt. Hiện học trở anh-vô học thành, bán ra ngoài có đến 1.200.000. Có người nói rằng: « Học nói mà không nói được thua chim anh-vô đã đành; còn có kẻ nói được mà chưa hiểu đã hơn chim anh-vô kia, vì loài chim kia học gì thì nói vậy, không hiểu thêm bớt, gây chuyện thiệt hại cho loài nó bao giờ. Còn hạng chim người thì cái lưỡi không xương kia dù nói cũng được, lại càng giễu nữa ». Có phải vậy không? Như phải thì cũng không nên tự phụ là người thông hơn vật.

Chích-Lòa

Việc Thế-giới

Chánh sách độc tài của Hindenburg ở Phổ-lỗ-si Hải đạo luật lệnh Berlin, 20 Juillet (tad. dép.) - Thống lĩnh Hindenburg với một kỳ hải đạo luật lệnh. Đạo thư nhất, cử Thủ tướng Von Papen thay mặt chính phủ Đức ở Phổ-lỗ-si, và được đề quyền bãi chức các tổng trưởng Phổ-lỗ-si. Đạo thư thứ thiết pháp binh ở Berlin và Brandebourg. Các ông chủ cảnh sát Phổ-lỗ-si bị bắt.

Berlin 20 Juillet (tad. dép.) - Ông chủ cảnh sát Gusepski, ông phó We'as và một vài quan lớn trong sự Cảnh-sát ở thành phố Heilmannsburg, bị bắt chiến hôm thứ tư vì không tuân lệnh của Von Papen. Các bà đều bị giải về giam lại một nhà tù trong danh cho quan binh, nhưng sau khi tuyên bố không muốn giữ lại chức vụ của mình nên thì cả ba đều được thả. Viên Tổng trưởng Nội vụ Phổ-lỗ-si bị kéo ra ngoài phòng làm việc Viên Tổng trưởng se-erang không vắng lệnh ra khỏi bộ, sự thì đã ra trước rồi, cảnh binh bốn năm tay lái ra ngoài đường, khi ấy Verering lên xe về nhà. Công có chuyện lộn xộn gì, nhưng vì cách phòng ngừa, nên một tuần lễ có sẵn máy liên tỉnh đang cảnh chừng quanh tòa cầu thủ tướng Von Papen. (Xem qua trang 4 cột 2)

CHUYÊN ĐỐI

Chê-độ phân quyền với cái luật « bất ưng vi »

Nhân một buổi đi xem hát, tôi ngồi gần mấy ông khán: quan bang-sang có nghe họ nói đến chế độ phân quyền. Một ông trong bọn họ lấy làm ngạc nhiên hỏi:

— Ông, chế quyền làm sao mà phải phân?
Nghe câu hỏi thật thà mà « làm ỹ vi » kia, tôi xây lại ngờ, thì tỏ ra cũng một ông ăn vận Âu-trang, cũng « ca-ra-vách », cũng áo « u-ve » cần thận, cũng một câu nói, có lẽ nó lọt vào tai một người khác, họ bỏ qua; nhưng tôi, một kẻ cần phải tìm cho rạch ròi tới không thể bỏ qua. Mà không bỏ qua là phải, vì cái anh chàng hỏi câu trên kia, dầu có hạ ảnh xuống một học, ảnh cũng còn tiêu biểu cho một phần đông dân chúng. Vì vậy mà tôi, có thể nói phần nhiều người, đến cả trong bọn gọi là « thư-giá » nữa, cũng chưa hiểu rõ cái nghĩa lý chữ quyền. Tôi tưởng giải rõ cái chữ quyền ra đây, là cũng giúp một phần cho những nhà hữu tâm muốn hô hào cho chế độ phân quyền, vì phải biết quyền là thứ gì đã rồi mới nói đến chuyện phân chứ!

minh có 3 thứ: cái quyền lập-pháp, (legislatif) là làm ra pháp luật, thường thường do các nhà vua, các ông giám quốc, các thượng hạ nghị viện nắm; cái quyền hành pháp (executif), là để trông nom sự thi hành các pháp luật đã đặt sẵn, do các quan chức cai trị, các văn quan và tướng chia nhau nắm; và cái quyền tư pháp (judiciaire) tức là các tòa án, các ông quan tòa xét xử các vụ kiện, để gia hình phạt cho những ai phạm pháp. Ba quyền đã khác nhau thì những người nào giữ một quyền này không được nắm cả quyền khác. Như vậy là phân quyền. Phân quyền là cốt cho « mỗi người một việc ».

Hiện chưa?
Bây giờ tôi còn sợ các người như chàng công tử xem hát nói trên, tưởng làm rằng ở xứ ta cũng phân quyền như vậy. Không đâu, chính ở xứ ta thì hiểu cái đó. Thành ra ta thấy nhiều ông quan nhỏ mà muốn làm lớn, làm đất chỉ cũng được, vì mình cai trị đó mà xử kiện cũng đó kia mà! Đa thế mà còn cái luật lệ quá cay nghiệt chớ phải chớ. Đâu. Ở nước họ đã theo chế độ phân quyền mà luật pháp còn phân minh, nhân dân biết đường mà tránh dần tội. Còn ở xứ mình, quyền đã không phân mà luật pháp còn mờ mờ, đã bằm đủ mọi điều buộc đủ mọi cách, thế mà ngoài các đầu cầu, các cách buộc ra, bất kỳ làm điều gì cũng có thể bắt tội được, vì có đến luật « bất ưng vi » kia mà!

« Bất ưng vi » nghĩa là không đáng làm. Đã là luật, thì phải cầu nào cầu này như dính dính không đi dịch được kia, chớ ai có đời nói trống không một câu « không đáng làm », thì mới biết thế nào là « đáng làm » bây giờ? Cái luật « bất ưng vi » kia, nó làm cái lợi khi cho biết bao nhiêu?
Có ai biết không? Ngày nay ở Nam triều ta có một quan trọng sự Pháp ở Nam kỳ ra sung chức pháp luật cơ-vấn, và nghe nói công việc của quan cơ-vấn này hiện nay là dịch và sửa đổi bộ luật Gia long cho thích hợp; vậy tưởng quan cơ-vấn sẽ đi y đến khoản đồng như điều « bất ưng vi » mà xấp nó đi,

VAN-UYEN

Chiều dạo bãi biển
Bãi biển chiều hôm cảnh lạ thường,
Ái lữ công ở nơi thế lương,
Sườn non đá phủ chầm mây học,
Mặt nước trời dâng lớp sóng vàng!
Tinh-Vệ lấp hồn sâu chứa oán,
Giã-Tràng xe cát hợp rời tan.
Ngồi khơi thấp thoáng thuyền ai đó?
Tổ độ bờ kia sớm lách sang.

Bích-Khuê
Cảm tác
Sầu chạp tiến lung ngát nẻo rời,
Ngón ngang công sự lênh chèo trôi,
Đường trần muộn dần cơn mưa số,
Đêm vắng năm canh bóng nguyệt soi.
Ngàn hồng lệ giương sơn giới ngã mài,
Trông ra số trụ đất mây trôi.
Chỉ kia chưa tới, mình đương khế;
Một gánh tang hồng bước chẳng lui!

Diễn-Anh
Vịnh lão đã
Chỉ chỉ chích chích cũng buồn cười,
Lời lẽ nhún nhún thôi mỗi cười!
Gọi chẳng thêm thừa hay giá đổi,
Lời không buồn nói khéo khinh người.
Trơ trơ đứng bóng trên bàn đá,
Nhoa nhòa số gì dưới lễ rước,
Ươm hái trí am đời sống kẻ,
Có chừng chỉ có số cũng người.

ĐÍNH CHÍNH

Số báo 509 ra ngày 30-7-22, trong 1 cột 5, dưới mục văn « uyen », cuối « chỉ » có mấy chữ: SANG-VỚI KHÔNG-MINH, mà sắp xếp là « sách nói không minh », nay xin đính chính.

Trong đời không vật gì bỏ

Dùng lòng chớ làm một thước nguyên liệu trong nghề dệt lông ở xứ mình đương giao thông chưa tiện, nhà công nghệ chế lông không có, biết bao nhiêu vật hữu dụng mà như thiếu bó xó, như giấy loại, để rách công các vật liệu vật v. v. Nào có biết ở xứ công nghiệp thịnh hành, không có vật gì là vật bỏ đâu.
Ở nước Nga, thì hành kế hoạch 5 năm, nhân dân trong nước chuyện về nghề nghiệp sinh sản, họ nói một sợi cỏ, một nắm đất, đến công việc trồng cấy, xin từ một chuyện mới là động, lông chớ làm nguyên liệu công nghệ.
Mới rồi nhà đương cuộc nghề dệt lông chớ, dệt lông, dệt lông, dệt lông chớ nước Việt (tỉ 2500 vạn con mỗi năm cũng được 2000 tấn lông), có ích cho nghề dệt lông không ít. Họ mới khuyên dân gian cấp lông chớ, họ mới phân số vật cái lông mà nắn, có hại cho sự dệt chớ chớ nên tập quần đi, mà dệt chớ. Vì thế thành toàn cả nước Nga, đi đâu cũng thấy chớ cấp lông. Thế là trong nghề dệt lông thêm một thứ nguyên liệu. Bàn xử ta mà thì cái kế hoạch « cấp » này, có ai phân-đối không?

Một nhà văn sĩ xưa có tác một bài thơ viết mấy câu thì rất ngộ:
Cao ở nhà tao, tao như mi,
Nhớ mi nên mới bước chân đi,
Không đi mi báo: sao không đến,
Đến thì mi báo: đến làm chi?

Cái cảnh anh chàng trong bài thì là có rồi là khổ tình: « có » hay không đi cũng đều bị người là trách, biết làm sao bây giờ? Thế mà cái cảnh của một người dân sống dưới đời luật « bất ưng vi » nó thế như vậy này: « có » thì người là trách, « không » thì người là trách, toàn thế loại cũng không chớ khổ!

Launhuy

ANNAM LỊCH SỬ

HÃY NÊN HÚT THUỐC LÁ JOB

PHỤ-NỮ CHỨC NGHIỆP

(Chung quanh quyển sách Văn-đồ phụ-nữ Việt-nam)

Ý kiến của em đối với quyển sách « Văn-đồ phụ-nữ Việt-nam » và nhất là vấn đề « Phụ-nữ chức nghiệp » ra thế nào, thì em đã có nháp bay tờ trong số báo 506 ra ngày 23 Juillet. Nay xem trong quyển « Critique de la question féminine en pays d'Annam » (Phi bình luận văn-đồ phụ-nữ Việt-nam) của cô Nguyễn-thị-Chinh cũng tỏ nhiều chỗ dị đồng với tác giả quyển Văn-đồ phụ-nữ Việt-nam. Còn Nguyễn-thị-Chinh trích từng chương một mà phê bình, lời lẽ tuy chua cay nhưng có lắm điều xác thực. Tiếc rằng quyển sách này viết bằng Pháp văn nên phần đông công bọn em ta không thể đọc được.

Về vấn đề phụ-nữ chức nghiệp, có Nguyễn-thị-Chinh bác cái thuyết của hai ông Trần-thiện-Ty và Bùi-thế-Phúc, mà có viện nhiều lẽ rất đong vôi các lẽ em đã trưng dẫn ở bài trước. Vậy em xin dịch cả đoạn nói về phụ-nữ chức nghiệp như dưới đây để ý tân đồng với cô Nguyễn-thị-Chinh, và rộng đường dư luận.

« Sao lại có nhiều người lấy trí cậy đến nỗi không hiểu được rằng một phần tư trong một hệ thống mà mất đi cũng không buồn cho cả hệ thống phải mất, mà hệ thống ấy có thể nhập lại vào được không? Nếu mà đối với hai ông T. P. thì « nếu người đàn bà tìm làm việc ra ngoài gia đình chắc gia đình sẽ tan nát vì đàn bà là cái trụ của gia đình (Đàn bà thay cho phụ nữ!) »

Vì vậy mà hai ông thầy đoán điếm dựa trên kia phải buồn cho là tiền trí của mình đã nhiều lần sai với sự thật. « Nhiều người sáng trí hỏi thế kỷ 15 cũng đã nói rằng không có chế độ để quốc thì nước Pháp sẽ tan nát. Và hồi thế kỷ 19 đã có người Pháp sang trọng khác chứng một cách bằng hai quả quyết rằng nếu giáo dục mà phổ cập trong dân gian thì không thể có cuộc sống nữa, không thể có thuyết công nông bình đẳng nữa, nếu bếp lửa đầy hơn, tôi lại nghe có người nghiêm trang nói một cách nghiêm trọng rằng nếu trước thấy giáo dục thì không học thành bành, thì không thể nào có không phép, không thể nào có thể giáo huấn được. — Tôi có hỏi nhiều nhà mô phạm ngày nay, thì họ nói rằng từ ngày bỏ các đũa là phép cổ kỹ kia, họ vẫn được học trò kính sợ.

Bộ phận các thuyết phụ-nữ chức nghiệp, hai nhà tác giả dẫn một cái chứng là cuộc diễn tra của « Liên đoàn phụ-nữ công dân và xã hội », như là thí nghiệm, đem sự sinh đẻ, hư thai, con nít hay chết và tội ác của tuổi trẻ. Chỉ thiếu cho tác giả có điều là đem phụ-nữ chức nghiệp mà cất ng. la cái nguyên do các vấn đề sinh đẻ, không bằng, và có lẽ cất nghĩa luôn cả nguyên do trận bão miền Nam và Trung-kỳ! Thôi không phải điều nữa!

Nhưng nói vậy thì đàn ông không phải thợ dệt sao! Công việc trong các xưởng máy là một nghề biết bao

PHỤ-NỮ DIỄN-ĐÀN

Hai tác giả đã kể các mối hại một cách rất cảm động, như vậy thì đối với các mối hại đó, đem công phu kia mà cải cách các điều kiện chức nghiệp cho hoàn mỹ, thì không hơn là bài giảng phụ-nữ chức nghiệp đi sao?

Muốn cho phụ-nữ chức nghiệp làm việc ra ngoài gia đình — làm như là thế giới do trình độ tư bản sinh ra mà tiến lên trình độ tự nhiên kinh tế — tác giả lại còn bầm dĩa:

« Phụ-nữ thoát ra khỏi vòng phục thuộc của người chồng là chỉ để phục thuộc dưới quyền người chủ ».

Tác giả muốn cho đàn bà phải ở mãi phục thuộc dưới quyền của người chồng mà tác giả nhận rằng điều kỳ công hại mà làm đi hại hơn.

Tác giả nói chuyện phục thuộc dưới quyền ông chủ, thế là chính tác giả mở cho chúng ta một cái ý tưởng rằng có thể làm cho giảm bớt và phá hủy hẳn cái quyền phục thuộc kia.

Tác giả phản đối sự vận động của phụ nữ. Xin nói qua rằng tiến-« vận động » đây đây còn khôn khéo lắm. Có phải là tác giả nói rằng phụ-nữ tìm cách để có việc làm cho được sống không? Tác giả lại viện đến cái thuyết « hoàng cảnh tự nhiên » cái chữ « tự nhiên » hoặc « trời sinh », này đã làm cả thiên mà sau lưng cái thiên ấy ẩn nấp tất cả các nhà bảo thủ trên thế giới dặng chống lại các cuộc tiến bộ. Muốn cho người ta không được phép nói đến một điều gì, thì cứ nói nó là trời sinh, là tự nhiên. Người ta đã không nói rằng cái hoàn cảnh thiên nhiên của người nhà quê là ở trong sự cây bừa gieo cấy sao? Nếu người ta quê làm cách học bành, là tức đi ra ngoài cái hoàng cảnh thiên nhiên của nó, tức phạm một tội lớn! Cũng vì lý do một người nông-nô là thuộc về chủ nó cả hồn lẫn xác. Người nông-nô kia mà có manh nha sự muốn tấn công, tức là làm một điều trái với luật tự nhiên. Cái lý thuyết của tác giả tóm lại hai điều nguy hiểm này:

« Vì phương diện vật lý (sức yếu hơn) và sanh lý (phải đẻ, có nguyệt kỳ) nên đàn bà trong khi phải làm việc phải kém sút dần dần »

Cái lý đó không đủ để bác cái thuyết phụ-nữ chức nghiệp; trái lại nó còn biện hộ cho sự định qui tắc cho phụ-nữ chức nghiệp; như là phải cho người đàn bà có thời nghỉ

Tôn-thanh-Glan
Đông - Pháp y - sĩ
Nhà Khâm bệnh chữa bệnh và hộ sinh
Tourane và Faifoo

hai tháng trước khi sinh đẻ, và một tháng sau khi sinh đẻ. Còn rói người đàn bà là ốm yếu hơn, thì cái nguyên động lực lần lần rồi đây sẽ thế vào cái sức nhân lực, như thế thì không thể lấy cái sức yếu mà làm trở ngại cho con đường phụ-nữ chức nghiệp được. Bây giờ thì còn có một cơ sở lý luận mà tác giả cho là riêng cho đàn bà và trái với sự vận động. Cái cơ sở này là chỉ vì mấy nghìn năm phụ-nữ không vận động, và bạn đàn ông cũng ít người mới sửa đổi cái tình trạng ấy.

Ở dưới cùng tác giả viện lẽ phụ-nữ phải vận động trong mấy năm trời mà vẫn không được thỏa mãn động năng dồn phụ-nữ ta trên con đường chính trị. Bởi vì người khác làm không thuận thì ta đứng nên tranh đấu đòi quyền làm gì, mà ngoài công việc thôi!

Tác giả chỉ cho công việc từ thiện và bác ái là ở trong phạm vi việc làm của phụ-nữ. Ở đây, đàn bà cũng phải làm việc kỹ thuật. Nhưng kỹ thuật ở đây thì tác giả không tưởng thấy sự « hiệp tác đồng đẳng cơ hội lợi ích », như ở nơi khác! Chính tác giả không tự hiểu lấy họ, thì bảo làm sao người khác hiểu được?

Mlle BANG-TAM
FAITES-VOUS INSCRIRE!
Aux Cours de Vacances
Cours de Vacances autorisés (Citadelle Haie) dirigés par un bachelier
Préparation aux concours de passage et aux concours d'admission
(S'adresser au Lycée - Công)

AI MUON XEM
những thứ mỹ-phục rất đẹp và rất quý giá CỦA VUA BẢO-ĐẠI, xin đến hiệu thêu Nhứt-Tân, ở đường Gia-long, Huế (ngay trước một trường học), thì thấy rõ ràng.

NỮ CẢNH SÁT

Hiệu dụng nữ cảnh sát thế nào?

(Tiếp theo và hết)

Nữ cảnh sát ở Nữ-ước
Nghi hội Nữ-ước đã khởi cái án tưởng thiết nữ cảnh sát, định tăng thêm 12 người, như cũ sẽ thay 7 tăng nữa. Hàng nữ cảnh sát này, phải là người nước Mỹ, cao lớn bao nhiêu có chừng, tuổi tác bao nhiêu cũng có chừng, tiêu chuẩn ngang với nam cảnh sát, chức vụ thì công viên, trường khiêu vũ và rạp nhạc lạc, đều phải toàn tra, và đi tuần các đường phố và chợ.

Ở Nữ-ước có bà nữ cảnh sát Catherine Davis, một người tốt nghiệp trường đại học, nữ bác sĩ. Bà có sự nghiệp từ nhỏ, danh dự từng lấy cả thành Nữ-ước. Bà làm chủ lãnh sự Thiên thiên nữ (sở phạm nhân) phụ nữ nhỏ phạm tội), số kỳ là chức rất là hoàn hảo, nên nước Đức cũng bắt chước theo. Như nói cho đúng thì nữ cảnh sát là một người làm chức vụ từ thiện, vì thành Nữ-ước là lớn giương mắt mà bao nhiêu số người là người ở các nhà tù đàn bà đã ông, trường quan các nam nữ thiên thiên đều ở dưới quyền chỉ huy của bà. Đến giờ ông nghe theo bà định độ cả. Kế đó ông viết Nữ-ước lại khai liệt một bữa thanh đơn, nói trong công định đồng sự phải đặt thêm 2 người nữ lại viết có tư cách luật sư để làm trợ công việc nữ tài phán v.v.

Nữ cảnh sát ở thành Tô-rông-tô (Toronto)
Ở thành này có đến bốn mươi nữ cảnh sát, có 2 nữ cảnh sát, có quyền hoàn toàn bắt người phạm, công việc làm đến 2 phần 3 công việc của nam cảnh sát, nên tiền lương cũng bằng lương của đàn ông.

VIỆC TRỒNG NƯỚC

HUẾ
Tập chí Phụ-nữ Tân-tiến ra đời
Tập chí Phụ-nữ Tân-tiến do bà Lê-thành-Tường làm chủ bút kiêm chủ nhiệm, mỗi tháng xuất bản hai kỳ, đã ra số đầu ngày 29 Juillet.

Nhân ngày sinh nhật cho tờ Phụ-nữ Tân-tiến bà Lê-thành-Tường có mời các nhà viết báo ở chốn bầu kinh đến dự cuộc mừng tại nhà bà 19 avenue Thiệu-trị. Trong cuộc mừng bà Lê-thành-Tường có đọc diễn văn bày tỏ lòng sốt sắn của bà đối với tiền đồ ngôn luận của phụ-nữ.

Tập chí Phụ-nữ Tân-tiến khổ rộng, bìa in tại nhà in Viễn-dông, Hà-nội, có cho nước thuốc rất đẹp. Nội dung tờ tạp chí thì bài vở bố trí rất gọn gàng, có cả các phần vệ sinh, gia chính, nhi đồng v.v. và nhiều hình vẽ.

Ở giữa chốn bầu kinh, bản báo rất lấy làm vui vì được thêm một đồng nghiệp mới, và lại là một tờ đồng nghiệp nữa. Bản báo có lời chào mừng nữ đồng nghiệp và chúc cho đồng nghiệp được tấn phát.

T. D.

Các bà chúa sẽ tổ chức một cuộc hát cứu tế
Nghe rằng các mẹ gái con ông Hoàng bà Chúa ở Thanh-Kinh lâu nay tập hát để hát giúp nạn dân ở miền nam Trung-Kỳ.

Lâu son các tài giỏi với dân quê, cách biệt lâu nay mà nay vì nghĩa đồng bào, tiến lên sân khấu diễn tuồng để lấy tiền cứu trợ dân nghèo, thật là một việc xưa nay hiếm có.

Nghe đâu cuộc hát làm phúc này do các bà chúa Mỹ-Lương, Tân-phong và bà hoàng An-lãng tổ chức.

QUẢNG-BÌNH

Ruộng công mà ép bán làm ruộng tư được sao?
Làng Tá-phần (thuộc phủ Quảng-Ninh) cứ năm nào đến kỳ ăn ruộng công sinh ra kiện cáo lời thối.

Ở địa phương ngoài đồng cho đến ruộng nhà, nương ở đâu là của công hết. Xưa nay bọn sắc hào đều chiếm ruộng phần hơn; họ được chọn lựa trước. Đàng họ phải ăn phần họ, bằng nhà nước ở phía trước, (1) còn ngoài đồng để cho dân. Cái này nương vườn ấy họ không nói đến, mà còn chiếm phần tới giữa đồng, làm cho họ dân phải hụt đầu gối dưới. Có ai thiếu phần đến hồi thì chúng nó nói là nền ở của chúng, không ai được đến bắt

phần, có kẻ kêu một tên đàn nỏ, tới cho 7 quan tiền, bắt nó làm giấy bồi là của mình mà bán lại cho chúng nó năm. Cứ thế đến kỳ kỳ cây cấy mới bày ra sự ăn uống cho đàn không có thì giờ mà đi kêu đi kiện. Ruộng là ruộng công mà bắt dân bán đứt làm đất « id nghiệp ». Dân thì ngu dốt có biết luật lệ thế nào đâu, cho nên cũng cứ đầu chịu theo cái muốn vô lý của chúng.

Năm 1930, dân làng có 7, 8 mươi đi kêu tại phủ (vào ngày tháng 11 năm Bảo-đại thứ năm). Bọn sắc hào sợ mất lợi chạy chữa thế nào, mà đến tháng 9 năm sau mới có (trát) sự lệnh ép dân như vậy (lược dịch): « ... Còn đất vườn nên ở, chiếu kê đúng 30 năm sắp lên thì phải để cho chủ nhà nhận lấy như cũ. Nhưng cứ mỗi sáu năm thì chủ vườn phải trả cho làng 6 quan, để chia đều cho dân ». Để là của công, sao lại có kẻ bán, chiếu luật lệ đó đâu?

Dân không chịu, xử thiên vị ấy, mới cùng nhau đầu đơn ở tỉnh tòa để 2, 3 lần rồi mà đến nay vẫn chưa thấy xử! Qua năm sau này, đã đến kỳ ăn ruộng, muốn tránh sự xấu hổ, xin quan lưu tâm mà xét xử cho với.

Rõ chuyện (1) Vườn ở bên nhà bọn sắc hào rộng lắm. Còn nhà của dân thì làm trên mấy thước đất chật hẹp.

QUẢNG-TRỊ

Xét nhà bắt người
Ngày 23-7-32, khi 8 giờ mai, tại làng An-khiet, tổng Uich-la, phủ Triệu-phong, có quan Bang tá cùng 5 tên lính về xét nhà Hồ-Tập (thợ may, Lê-Duy (thợ mộc), Hồ-Trọng và Hồ-Nội (thợ cưa)).

Nguyên mấy người này, bấy lâu nay vì cái nạn kinh tế, nên phải kiếm dơi ăn làm ở Laos, mới về chưa đầy tuần lễ thì bị xét nhà. Trong khi xét nhà không tìm thấy vật gì đáng dè. Nhưng 4 người ấy cũng đã bị bắt lên phủ xét hỏi.

QUẢNG-NAM

Không làm xã-đoàn mà cũng mất tiền?
Thường thường người ta muốn làm chức như chức họ như chánh phó tổng, lý trưởng, hoặc huyện trưởng xã-đoàn mà mất tiền để đánh dấu như người không muốn làm mà mất tiền mới là cho chó.

Ở làng Hội-an, tổng Tiên qui huyện (Tiên-phước), có tên Tắc và tên Kiên. Phó tổng hát chúng nó làm đoàn trưởng xã gì đó, chúng nó (Xem qua trang tư cột 1)

THUỐC GIA-TRUYỀN

KINH NGHIỆM
1) TRUY TRUNG-TÂN. — Chuyện trị bệnh Bạch thốn (trùng (sán xo) rất hay. Đã có làm thơ cảm tạ (gửi in vào Catalogue 1933). Mỗi hộp 0350. Đơn lẻ phải đóng đến 2 hộp.

2) PHIL NHI HOÀN. — Thông trị và dự phòng các chứng bệnh trẻ con, và làm cho các bạn trẻ được béo tốt, khỏe mạnh là thường. Nếu không hay xin trả tiền lại. Mỗi hộp 0350, uống nhiều càng thêm tốt. Mua đóng, mua buôn, hoặc mua nhậu bán ăn hoa hồng, xin để mandat, thư từ cho:

Mr NGUYỄN-TRUNG-THẨM
Quảng-xá — Đông-hới

CÓ NGỒ ĐẤU

Cuộc thi lớn của hiệu KHUYNH-DIỆP được bà góp cùng nơi hết sức hoan-nghĩa, cho đến đời giấy in về cuộc thi đó rất nhiều mà không đủ chỗ. Nên chúng tôi phải lần lượt đăng báo các đề thi để ai nấy được rõ mà dự thi cho vui. Cuộc thi này có 4 đề, đề nào phải thường riêng về đề này, thành ai muốn làm mấy đề cũng được. Trước chúng tôi dự định 200 phần-thưởng, nhưng xem chừng người dự-thi rất đông, nên lẽ nào cũng phải tăng thêm.

Bài thơ số của cô Giạ-Thảo:
Cái kiếp phi-sinh ở giữa đời,
Quần bao chìm nổi, chị em ơi!
Thân này, phó mặc ai công-kích,
Nuốt giận dành cam chịu nín hơi.

ĐỀ THƠ NỮ. — Đăng bài thơ đó, về đề trái. Nói rõ là trái chi và giải nghĩa. — Bài thơ này, nguyên của cô Giạ-Thảo, mượn cái trái để đố, để vạch-lẽ thân-thể phủ-trầm của mình. Hiệu KhuyNH-DIỆP thấy bài thơ ý-hay hay, nên đem làm bài thơ đố.

ĐỀ THƠ M. — Họai bài thơ đố trên mà trả lời cho công đố với ý-tả của cô Giạ-Thảo, đã vì thân-thể mà miêu-tả ra. Trong bài thơ họai, miêng cho hay, chớ không cho trả lời về việc đố.

ĐỀ THƠ HAI và thứ tư sẽ đăng tiếp
Xin nhớ: ai muốn dự-thi cũng được mà hiệu KhuyNH-DIỆP không bỏ buột người dự-thi điều gì cả.

ENSEIGNEMENT PRIMAIRE,
PRIMAIRE SUPÉRIEUR ET SECONDAIRE
LYCÉE LIBRE HONG-BANG
70, rue Jules Ferry, Hanoi
La trường tư do nhất tổ ĐÔNG-PHÁP chỉ có trường này được phép mở đến ban tú (tái) có đủ các lớp... lớp dạy riêng về triết-học, lớp dạy theo lối gửi thư, (cours par correspondance), có phòng thí nghiệm, có thư viện xem sách; nhận cả lưu học sinh; tiền học không tính lãi. Giáo-sư rất có danh tiếng. Quản đốc: ông LEURET, cử nhân khoa văn-chương triết-học, đã ra công đạo luận cho bạn thiếu niên bên Pháp trong khoảng 30 năm giờ, khi làm Chánh-sở Cựu-tử ĐÔNG-PHÁP đã diễn-thuyết hơn 100 lần và thành-lập được nhiều hội cựu-tử trong Nam và ngoài Bắc.
Các lớp nghỉ hè có đủ và bắt đầu khai giảng ngày: 27 Juin 1932.
Ai hỏi thế-lệ, nhờ đình tem trả lời.

Cải-chánh
Sách Gia-lê Chi-Nam trước đã tiêu được 0352 là làm.

GIA-LÊ CHI-NAM

Quyển sách này nói về các việc: TANG-LỄ, HÔN-LỄ, THỌ-LỄ và GIA-PHẢ... Các nghi lễ tế tự, (như các văn khấn do (t. v. v.) các đời, (trường, mừng, thăm... bao cách lễ tục thuộc về việc ứng phó đời...)

Và phần « Lễ tục-cổ » thời xưa rất kỳ và phần « Cải-chánh các lễ tục của người » thời nay thật là cần thận, người xem rất dễ phân-biệt « Cổ » với « Kim ».

— Về việc cải-tàng có nói thêm một ít rất tinh tường.

— Có thêm cả các lễ thụ-tử, thăm viếng... Dưới có phụ thêm cách dạy làm GIA-PHẢ, có cả chữ NHU và QUỐC-NGŨ. Dưới sách, lại có để thêm 40 trang giấy trắng tốt, in sẵn các chữ « MẪU », để cho ai muốn chép GIA-PHẢ thời xưa theo đó mà điền « tên tuổi » và các việc « Cầu gia » của Tô-Tiền vào. Thực là một điều rất tiện lợi cho mọi người con cháu...
Giới làm mấy điều đặc sắc là chỉ nói qua thôi. Chớ kể cho hết thì nhiều lắm. Nói tóm lại quyển « GIA-LÊ CHI-NAM » in là thư hay lắm, thật là mười phần hoàn-thiện. Nếu quý vị nào muốn mua phải có một quyển. Giá 0350 và xa thêm tiền cước, thư và mandat để cho nhà xuất bản NHỰT-NAM Thư-quan Hanoi.

AI ĐỒNG KHÔNG KHỎI?

THUỐC LY « NAM-SAO »
XIN HOÀN TIỀN LẠI!
Thuốc này của YECISIONINE thật là nước NGŨ-TIME ĐƯỢC-PHONG-CHẾ, huyện trị: bệnh kiết-ly, đại-tiểu đi vệ, chất như óc ch, gộp lợp, ra lợp hay đi ra rắng, đỏ, đen, bởi thời khí chộ, chỉ dùng thuốc « LY NAM SAO », này một hai ve, nâng làm chỉ dùng đến 6 ve là khỏi hẳn, mỗi ve 0330. Nếu đã làm hoặ dùng làm chất thuốc có thuốc phải thì sẽ biến chứng cảm - khản-ly, ng-đ-ly, thì rất khó trị. (người nghèo không tiền dùng thuốc, bán hiệu biển không tiền thuốc). Bệnh này thường mắc vào khoảng cuối hạ sang thu, xin hỏi tại Tổng-Đại-Thư nhà thuốc « NAM-SAO » tức là
SINH-HUY
44, Marché Toché, 44
VINH
Kháp các tỉnh cần nhiều đại-lý

